

De werkzaamheid van antidepressiva voor de behandeling van depressies bij dementie

Een Cochrane review, geselecteerd door Dr. J.J. van Hilten, neuroloog LUMC, Leiden

Inleiding

Alhoewel antidepressiva veel worden voorgeschreven aan dementiepatiënten met depressieve klachten, is het onduidelijk of deze behandeling effectief is. Deze onduidelijkheid is het gevolg van moeilijkheden bij het interpreteren van de resultaten van de veelal kleine klinische studies die op dit gebied zijn uitgevoerd. Een beter inzicht in de eventuele effecten van antidepressiva bij deze patiënten kan verkregen worden door de informatie van alle geschikte studies te combineren. Het doel van dit review is dan ook om te bepalen of antidepressiva effectief en veilig zijn voor de behandeling van een depressie bij patiënten met dementie.

Op 21 januari 2001 werden studies gezocht in databanken van klinische studies en met behulp van het 'CDCIG Specialized Register', dat verslagen bevat van alle grote medische databanken. Ook farmaceutische bedrijven zijn benaderd voor gegevens van eventueel niet gepubliceerde studies. Indien nodig werden auteurs benaderd voor additionele informatie.

In dit review werden alle relevante dubbelblinde gerandomiseerde studies geïnccludeerd, die een antidepressivum (zoals gedefinieerd door de 'British National Formulary') vergeleken met een placebo en waarin de patiënten volgens vastgestelde criteria waren gediagnosticeerd, voor zowel dementie als depressie. De gegevens werden door twee reviewers onafhankelijk geëxtraheerd en in geval van verschillen werd overeenstemming bereikt.

Resultaten

Zes studies met in totaal 1.077 patiënten werden geïnccludeerd, waarvan 739 patiënten voldeden aan de inclusiecriteria. Vier van deze studies, met in totaal 234 patiënten, rapporteerden de resultaten in voldoende detail om in de meta-analyse te worden opgenomen. Van één studie waren de resultaten beperkt, doordat de gegevens alleen betrekking hadden op de opgetreden bijwerkingen. Om deze reden werd de meta-analyse naar de effectiviteit van antidepressiva beperkt tot drie studies (Lyketsos 2000, Petracca 1996, Refler 1989) met een totaal van 107 patiënten. Van deze drie studies

werden in twee studies (Petracca 1996, Refler 1989) de eigenschappen van tricyclische antidepressiva, geneesmiddelen die gewoonlijk niet worden toegevend bij deze patiëntenpopulatie, bestudeerd. In slechts één studie werden de eigenschappen bestudeerd van de vaker gebruikte selectieve serotonineheropnameremmers (Lyketsos 2000). De studie van Lyketsos liet twee significante verschillen zien in het voordeel van de behandeling, de 'Cornell scale for depression in dementia' na 6-9 weken (gewogen gemiddelde: -7,1; 95% BI: -13,05 - 1,15) en de 'clinicians global rating' ('Peto Odds Ratio', 95% gefixeerd: 8,17; 95% BI: 1,58 - 42,09). Helaas werd de 'Cornell scale for depression in dementia' in geen van de andere studies gebruikt en er werd geen statistisch verschil gevonden ten aanzien van de andere parameters die gebruikt zijn in de meta-analyse. De meta-analyse van het aantal patiënten dat na 6-9 weken behandeling minstens één bijwerking had, liet een significant verschil ten gunste van placebo zien (gebruikmakend van de 'Peto Odds Ratio'). Verder waren er geen andere significante verschillen.

Conclusie

De beschikbare resultaten vormen een zeer magere ondersteuning voor de opvatting dat antidepressiva effectief zijn voor de behandeling van een depressie bij patiënten met een dementie. Slechts drie studies die gezamenlijk een klein aantal patiënten vertegenwoordigen, bleken bruikbaar voor dit onderzoek. Verder is slechts in één studie de effectiviteit van de veel gebruikte selectieve serotonineheropnameremmers bestudeerd en in geen van de studies de eigenschappen van de nieuwere soorten antidepressiva (bijvoorbeeld noradrenergineropnameremmers). Dit onderzoek benadrukt het tekort aan verricht onderzoek op dit gebied. Het is niet zo dat antidepressiva niet effectief zouden zijn, maar het bewijs hiervoor ontbreekt. Antidepressiva kunnen bovendien serieuze bijwerkingen veroorzaken en moeten daarom met voorzorg worden voorgeschreven.

Referentie

Bains J, Birks JS, Denning TR. The efficacy of antidepressants in the treatment of depression in dementia (In: The Cochrane Library, Issue 2 2003. Oxford: Update Software. A substantive amendment to this systematic review was last made on 17 July 2002).